

מסורת הש"ס

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

עו.

עין משפט
נר מצוה

יב א מ"פ ס"א מלכות ב"ח
מקדש ה' ב:

רבינו חננאל

רמב"ל לא היה הפך יורד להן
למטה אחר בשנה, ואספקא
מפני שיהיו מכוונים לבס
לאביהם בשבשים בכל יום.
שמי שהיה לו כמה בנים היה
דואג ואמר אם לא ירד המן
למחר הרי אני ובני מתין
ברעב, ונמצא תמיד מכיון
לבו לשיטתו. דבר אחר מפני
משווי הדרך. במבול כתוב
וארבות השמים נפתחו,
וכתיב חמש עשרה אמה
מלמעלה גברו המים, וגמרי

דאריבע ארבותו שיצור הדלת,
תנא כמה ארבותו יש בדלת
ארבע, וכתוב במן ודלתי
שמים פתח וימטר עליהן מן
לאלו, ומצא בשתי ארבות
ט"ו אמה, כל ארובה ד'
אמות וחצי, וכו'. דלמות ח'
ארבות, על כל ארובה שבע
אמות, וחצי, נמצא גובהו
של מן ששים אמה, ואספקא
ר' אלעזר בגיורא שיה גמר,
התם כתוב וארבות השמים
נפתחו והכא כתוב ודלתי
שמים פתח, מה פתיחה
דהתם שבע אמות ומחצה על
כל ארובה, אף פתיחה הדכא
שבע אמות ומחצה על כל
ארובה. תניא איסי בר יהודה
אומר מן שירד לישראל היה
מתגבר ועולה עד שרואין
אותו מלכי מורח ומערב,
שנאמר תערוך לפני שלחן
נגד צוררי וגו'. ודייק אביי
מיהא דאסי דאמר המן היה
מתגבר ועולה בחשבון
תערוך כדי שיראו אותו הכל.
כסא דדוד לעלמא דאחי
שיצורו כחשבון רייה רכ"א
לוג. יום הכיפורים אסור
באכילה ובשתיה וברחיצה
ובסיכה ובבעילת הסנדל
ובתשמיש המטה. אוקימנא
באכילה ושתיה חדא, והני
ד' את חמשה כנגד [חמשה]
עניינין שבתורה. חד
(א) בעשור, וחד ובעשור ג' אך
בעשור ד' שבת שבתון ה'
שבת שבתון. בהני כוליה
כתוב עני. חמשה כנגד
חמשה. ואספקא דשתיה
בכלל אכילה היא שנאמר לא
גשפ מכא לא תאכל דם, וחוב
מדכתיה ונתתה הכסף בכל
אשר תאוו נפשך בבקר
ובצאן ובין ובשכר וגו', הא
שתיה וקא קרי ליה ואכלת
כו', עד

(א) היינו קרא דהיתא לנס
לחוקק עולם בעשור לחוש
דכמי צ"ח חמשה מות גירסת
רבינו היא המחוות מכל
הגירסאות שנמלא כלן.

תוס' ישנים

דנין איש מאיש, והא דכמי
משאש אלהים אין דנין
אלה מאיש סתמא.
מתן ועשרים וחד לוגא.
שהא מלך קטנה (שלה)
[ושלה] הסתו צמורה.

אם בן נפש' זהו שפי. שהיה גובה יומר מן' אמה, שהיה ממנה ישראל' יום י' מתקין' שעות, וכיון דנמתקין' שעות נפל לכל העולם כולו כמדת מן' אמה ל' ארבות, אי"כ נפל לכל אחת מן השעות (כמהלך) [למהלך] ג' פרסאות לח' ארבות ויחמך מן' אמות, שהעולם שם מלות שנה יום יום [מ"ח] [מ"ח] פרסאות וזה יומר מן' אמה לפי שפניו זה. ויהי חמשה עניינין כנגד בו' ב' ללל כמשה פרסמך מן' מדרגתו מן' מלמעלה מסתקן לכוליה אקרא דשבתון שנים, והכא נצי כנגד מן' ממשע אלא לנס עיקר מן' המורה.

אשר לשון שמו שם מעשר דגני תירוש ויצהר ויבכר בקר וצאן למען תלמד ליראה את ה' אלהיך בכל יום ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם לפני ה' אלהיך ושמחת אתה וביתך: יד יו

זה יהושע. שעלה עם משה עד תחומי ההר שנאמר (שמות כד) ויקם משה ויהושע משחרו ויעל משה אל הר ה' סיני והמתין לו יהושע שם כל מ' יום שנאמר וישמע יהושע את קול העם צרעה למדנו שלא היה עממה ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל: עד

מאי אהא מניב דברים ומציא עלינו. מאין לך: חמש עשרה אמה מלמעלה. אס דאמר מלמעלה לארץ ולא פירש צהר או צבקה וכי חמש עשרה צהר. וכי: תיבה היכי סגיא. היאך עלתה לראשי ההרים אלא על כרחך מלמעלה דקרא מן ה' השמים הוא והכי קאמר על ידי גשמים גברו ט"ו אמה ומן התהום ולא תמלה למלותי הצבקות והשפלות עד השוו לראשי ההרים: מרובה. רבה על חזרתה מדה טובה מרובה על הרעה חמש מאות זה שבמדה טובה נאמר (שם לה) נוצר סקד לאלפים וצמדת פורענות הוא אומר על שלשים ועל צדעים אף כאן מדה טובה של ירידת שמים רבתה על ירידת המים: במדת פורענות הוא אומר וארבות השמים. לא ירד מכול אלא דרך שמי ארבות: וצמדת טובה הוא אומר דלתי שמים פתח. ומתא כמה ארבות יש באויר דלת ארבע הרי ל' דלמות ח' ארבות ואחרי ששמי ארבות הורידו גשמים גובה ט"ו אמה ח' ארבות הורידו מן שמים אמות ששמי אמות מדה טובה מרובה על של פורענות וכ"ש ש' אמה ממועטת הימנה: הא לא דמיא. אדר' אלעזר המודעי קאי: פתיחה פתיחה גמר. מה פתיחה האמורה בארבות המצול ט"ו ל' ארבות אף פתיחה האמורה בלמות המן ט"ו אמה לכל ד' ארבות: ונעשור. דלמות הפקדויות ואף בעשור דשור או כשז שנת שבתון וגו' זכולו כמיז טענו וענינם: אגירון. מין מאלל שנותנין צו יין וצמדה מקומות שנינו בתוספ' ר' אגירון ואכסגרון שנותנין צו יין שכן דקרא לאו אף קאי אלא דיכלה קעילת קאמר שהא משכר, קעילת על שם מקומה (שם), אבל דיכלה קעילת גלילה נאמו מקום ומשכנת יין (בבביות מה). דבש. מיד' גלגל' מים ודבש שולקין כידם (שם).

הגהות הב"ח (א) גמ' ועוד תיבה היכי סגיא אלא מעיקרא כתוב נקטנו כל מעינות: (ב) שם ח' אמות מדה טובה מרובה ממדת פורענות: (ג) שם ודנין שמים נתן לנו וזהו כמה ארבות: (ד) שם ונפיש להו שפי אלא ר"ל המודעי: (ה) שם ויין ונפיש שכן ויין שמה ח' אמות: (ו) רש"י ד"ה זה יהושע וכו' אלא הר האלהים והמתין:

תורה אור השלם 1. ויקרא ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכתי את ידך עליו: במדבר כו יח 2. והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה: במדבר יב ג 3. חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויבסו הנהר: בראשית יז כ 4. בשנת שש מאות שנה לחי' נח בחודש חשוון שבשבע עשר יום לחודש חשוון נבקעו כל מעינות הדגם ורבה הארבה השמים נפתחה: בראשית יא 5. ויצו שחוקים ממעל ודלתי שמים פתח: תהלים עז כג 6. תערוך לפני שלחן נגד צוררי דשנת בשמן ראשי כוסי רינה: תהלים כג ה 7. ובעשור לחודש חשוון היה מקרא קדש יהיה לכם ועציתם את נפשיתכם כל מלאכה לא תעשה: במדבר כט ז 8. אך בעשור לחודש חשוון יהיה יום הכיפורים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועציתם את נפשיתכם והקרבנות אשר לך ויקרא כו כו 9. שבת שבתון ואל תעשו כל עמל' חסד וקראתם את נפשיתכם בחשעה לחודש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם: ויקרא כג לב 10. שבת שבתון יהיה לכם ועציתם את נפשיתכם חקת עולם: ויקרא טו טא 11. והיתה לכם חקת עולם בחודש חשוון בעשור לחודש תענו את נפשיתכם וכל מלאכה לא תעשו הארץ והנהר והים בתוכם: ויקרא טו טט 12. ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכון שמו שם מעשר דגני תירוש ויצהר ויבכר בקר וצאן למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים: בדרים יד גא 13. ונתתה הכסף בכל אשר תאוו נפשך בבקר ובצאן ובין ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם לפני ה' אלהיך ושמחת אתה וביתך: בדרים יד יו

הנהגות הב"ח (א) גמ' ועוד תיבה היכי סגיא אלא מעיקרא כתוב נקטנו כל מעינות: (ב) שם ח' אמות מדה טובה מרובה ממדת פורענות: (ג) שם ודנין שמים נתן לנו וזהו כמה ארבות: (ד) שם ונפיש להו שפי אלא ר"ל המודעי: (ה) שם ויין ונפיש שכן ויין שמה ח' אמות: (ו) רש"י ד"ה זה יהושע וכו' אלא הר האלהים והמתין:

מוסף רש"י ודילמא דאכליה על ידי אגירון. שהוא מין מאלל, כדמילא בתוספתא דרביה הניא לפניו דליתא ואכסגרון ועליהן פלפלין שחוקים ורגילין למת לחנון יין כדמילא בתוספתא דרביה או מרומם יין לתוך אגירון ואכסגרון (שבוותן כג). מוא דסילקא. מבטל של מרדן (שם) מים שנקין כזן מרדן (ברכות לה). דבילהו שלקי. שנקות של יין (שבוותן שם) כל מים יין שנקין (ברכות מ). מיד' דמשכר. למר דרך שניות (שבוותן שם). ודלמא דבילהו קעילת. ללמל ושכר דקרא לאו אף קאי אלא דיכלה קעילת קאמר שהא משכר, קעילת על שם מקומה (שם), אבל דיכלה קעילת גלילה נאמו מקום ומשכנת יין (בבביות מה). דבש. מיד' גלגל' מים ודבש שולקין כידם (שם).

תורה אור השלם 1. ויקרא ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכתי את ידך עליו: במדבר כו יח 2. והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה: במדבר יב ג 3. חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויבסו הנהר: בראשית יז כ 4. בשנת שש מאות שנה לחי' נח בחודש חשוון שבשבע עשר יום לחודש חשוון נבקעו כל מעינות הדגם ורבה הארבה השמים נפתחה: בראשית יא 5. ויצו שחוקים ממעל ודלתי שמים פתח: תהלים עז כג 6. תערוך לפני שלחן נגד צוררי דשנת בשמן ראשי כוסי רינה: תהלים כג ה 7. ובעשור לחודש חשוון היה מקרא קדש יהיה לכם ועציתם את נפשיתכם כל מלאכה לא תעשה: במדבר כט ז 8. אך בעשור לחודש חשוון יהיה יום הכיפורים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועציתם את נפשיתכם והקרבנות אשר לך ויקרא כו כו 9. שבת שבתון ואל תעשו כל עמל' חסד וקראתם את נפשיתכם בחשעה לחודש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם: ויקרא כג לב 10. שבת שבתון יהיה לכם ועציתם את נפשיתכם חקת עולם: ויקרא טו טא 11. והיתה לכם חקת עולם בחודש חשוון בעשור לחודש תענו את נפשיתכם וכל מלאכה לא תעשו הארץ והנהר והים בתוכם: ויקרא טו טט 12. ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכון שמו שם מעשר דגני תירוש ויצהר ויבכר בקר וצאן למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים: בדרים יד גא 13. ונתתה הכסף בכל אשר תאוו נפשך בבקר ובצאן ובין ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם לפני ה' אלהיך ושמחת אתה וביתך: בדרים יד יו